

Nr 14.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående viss ändring i grunderna för förvaltningen av den i 19 § av lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete omförmälda fond m. m.; given Stockholms slott den 4 januari 1927.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härigenom föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Jakob Pettersson.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1927.

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena LÖFGREN, statsråden THYRÉN, RIBBING, MEURLING, GÄRDE, PETERSSON, HELLSTRÖM, ROSÉN, HAMRIN, ALMKVIST och LYBERG.

Departementschefen, statsrådet Pettersson, anför:

Vid behandlingen förut denna dag av frågorna om utgifter för budgetåret 1927—1928 under femte huvudtiteln erinrade jag (punkten 11) om det av särskilda inom finansdepartementet tillkallade sakkunniga avgivna betänkandet angående fullmäktigsystemet inom statsförvaltningen m. m. Jag anförde därvid, att de sakkunnigas förslag, vad beträffar riksförsäkringsanstalten, avsågo vissa ändringar i de grunder, som jämlikt reglemente den 29 juni 1917 gällde för förvaltningen av den i 19 § av lagen om försäkring för olycksfall i arbete omförmälda fond. De förordade ändringarna innebure dels att de

Bihang till riksdagens protokoll 1927. 1 saml. 13 häft. (Nr 14.)

två av Konungen utsedda personer, representerande den ene arbetsgivar sidan och den andre arbetarna, vilka nu hade att deltaga i överläggningar vid behandling inom anstalten av frågor om förvaltningen av nämnda fond, skulle indragas, dels att i stället, förutom de två särskilda ledamöter med sakkunskap på det finansiella området, som för närvarande skulle deltaga i avgörandet av dylika frågor, skulle utses en tredje särskild ledamot, besittande sakkunskap inom det sociala området i allmänhet.

Jag anhåller att nu få ingå på närmare behandling av de sakkunnigas förslag i denna del. Dessförinnan torde jag emellertid få i korthet redogöra för de av förslaget berörda sakkunniga ledamöternas och rådgivarnas nuvarande ställning och verksamhet.

I reglementet den 29 juni 1917 (nr 473; ändrat år 1924 nr 545) angående förvaltningen av ifrågasvarande fond finnas upptagna följande huvudsakliga bestämmelser om fondförvaltningens organisation. Förvaltningen av fonden skall handhavas av riks försäkringsanstalten. I behandlingen inom anstalten av frågor om placering av fondens medel samt om förändring av sådan placering skola deltaga generaldirektören och chefen för riks försäkringsanstalten såsom ordförande, två byråchefer i riks försäkringsanstalten, som av Konungen därtill förordnas och av vilka den äldste vid förhinder för generaldirektören inträder såsom ordförande i dennes ställe, samt två av Konungen för tre år i sänder förordnade, på det finansiella området erfarna personer. I överläggningarna men ej i besluten angående nyssnämnda frågor skola dessutom deltaga två av Konungen för tre år i sänder förordnade personer, av vilka den ene utses bland de arbetsgivare, vilkas arbetare äro försäkrade i riks försäkringsanstalten, samt den andre bland nämnda arbetare.

Konungen utser en suppleant för vardera av de särskilt förordnade ledamöterna i anstalten ävensom för vardera av de rådgivande personerna; och äger anstalten utse erforderligt antal suppleanter för dess egna ledamöter.

Vid behandlingen av frågor om placering av fondens medel är riks försäkringsanstalten beslutför, när minst fyra av dem, som äga deltaga i besluten, äro närvarande, och såsom riks försäkringsanstaltens beslut gäller den mening, om vilken de flesta förena sig, och vid lika röstetal den mening, som biträdes av ordföranden. För besluts fattande erfordras dock, att minst fyra av de i beslutet deltagande äro därom ense, då beslutet avser lån till företag, som är ägnat att i olycksfallsförsäkringens intresse förebygga förlust eller nedsättning av arbetsförmågan eller att höja arbetsförmågan hos de försäkrade.

Av förarbetena till fondreglementet framgår, att från riks försäkringsanstaltens sida ursprungligen ifrågasatts allenast en finanssakkunnig ledamot men att efter förekomna erinringar antalet blev fastslaget till två. Ävenledes framgår, att anledningen till att de av arbetsgivarna och arbetarna utsedda personerna icke ansågos böra deltaga i besluten var den, att de icke förutsattes besitta särskild erfarenhet i penningplacerings- eller finansfrågor.

Arvode utgår för närvarande med 1,500 kronor årligen till vardera av de särskilda ledamöterna och 1,000 kronor om året till vardera av rådgivarna.

Beträffande *den omfattning*, i vilken de särskilda ledamöterna och rådgivarna tagits i anspråk, samt de kostnader, som föranletts av deras anlåtande, har i omförmälda sakkunnigbetänkande framlagts utredning, av vilken framgår, bland annat, att kostnaderna uppgått till omkring 5,000 kronor årligen. Det antal ärenden, i vilkas handläggning den ene av eller båda de särskilda ledamöterna årligen deltagit, hade utgjort högst 78 (år 1922) och lägst 29 (år 1924). För år 1925 hade motsvarande siffra varit 48.

I betänkandet har vidare upplysts, att de ärenden, som handlades av fondförvaltningen, huvudsakligen rörde placeringen av riksförsäkringsanstaltens fondmedel eller förändring av dylik placering ävensom konverteringsfrågor. Därjämte handlades av fondförvaltningen dithörande förvaltningstekniska frågor (t. ex. rörande sättet för förvaringen av riksförsäkringsanstaltens värdehandlingar), författningsfrågor samt remisser rörande fondförvaltningen.

Beträffande den omfattning, i vilken sådan placering av fondens tillgångar förekommit, som särskilt ansetts vara av beskaffenhet att representanter för arbetsgivare och arbetare borde däri deltaga, har anförts, att dylik placering (jämlikt 3 § 1 mom. 6) i fondreglementet) skett allenast i tre fall. Lån till företag, som avsåge att förebygga förlust eller nedsättning av arbetsförmågan (3 § 1 mom. 8)), hade vid 1924 års utgång utlämnats till belopp av 110,000 kronor.

I ett till de inom finansdepartementet tillkallade sakkunniga — i det följande benämnda fullmäktigsakkunniga — avgivet yttrande har riksförsäkringsanstalten framhållit vikten av att på det finansiella området erfarna personer deltog i beslut om placering av fondtillgångarna samt vidare anförde följande.

Den hos riksförsäkringsanstalten för närvarande tillämpade anordningen med avseende å fondförvaltningen hade visat sig fungera fullt tillfredsställande, och syftet med de särskilda ledamöternas tillsättande hade blivit fullt tillgodosett. Även för framtiden ansåge riksförsäkringsanstalten därför oundgängligt, att särskilda finanssakkunniga ledamöter funnes till dess förfogande. En av de sakkunniga ledamöterna hos anstalten hade utsetts bland dem, som besatte erfarenhet från den statliga finansverksamheten, under det att den andre förvärvat sin erfarenhet huvudsakligen på det privatekonomiska området. Riksförsäkringsanstalten ansåge det lyckligt och högeligen önskvärt, att dessa båda intressen även för framtiden erhöles var sin representant i dess fondförvaltning.

Nuvarande former för de finanssakkunniga ledamöternas deltagande i riksförsäkringsanstaltens arbete ansåge anstalten icke böra undergå någon förändring. Det måste ur trygghetssynpunkt anses vara av synnerlig vikt, att de finansiellt sakkunniga såsom ledamöter hade möjlighet att göra sina synpunkter gällande samt deltaga i ansvaret för ärendenas avgörande.

Vad anginge rådgivarna hade även dessa visat sig på ett ändamålsenligt sätt svara mot det syfte, som avsetts vid deras tillsättande. Då det alltjämt vore av intresse för riksförsäkringsanstalten att vid behandlingen av frågor rörande fondförvaltningen hava tillfälle att taga del av försäkringstagarnas och de försäkrades synpunkter, funne anstalten önskvärt, att även rådgivarna för framtiden bibehölles. Då det här huvudsakligen gällde en genom arbetsgivarnas försäkringsavgifter hopsamlad fond, till belopp överstigande 50 miljoner kronor, syntes det ligga i sakens natur, att arbetsgivarna borde hava en representant för att deltaga i och övervaka förvaltningen av denna fond. Det syntes också få anses påkallat, att, då arbetsgivarna hade en representant i fondförvaltningen, även de försäkrade arbetarna hade en sådan. De försäkrade syntes hava ett stort intresse i att fonden förvaltades så, att trygghet funnes för utgående av livräntor och andra ersättningar. Försäkringstagarna och de försäkrade hade intressen att bevaka, då det vore fråga om sådan användning av fondtillgångarna, som vore ägnad att nedbringa faran för olycksfall eller undanröja eller mildra dessas verkningar. Visserligen hade placering av medel för dylika ändamål ännu endast undantagsvis förekommit, men utslutet vore icke att, i den mån fonden växte, samma ändamål kunde komma att tillgodoses i större utsträckning.

Vid utlånande av medel till industrier, något som även varit avsett att äga

rum, hade särskilt representanten för arbetsgivarna en uppgift att fylla. Anstalten ansåge det fortfarande önskligt, att, där förhållandena sådant medgäve, medel från fonden mot betryggande säkerhet utlånades till näringsidkare, som hade sin försäkring i riksförsäkringsanstalten, så att de medel, som hopbragts i främsta rummet av näringsidkare, åter kunde få tjäna till att främja näringarnas utveckling. Slutligen vore det beträffande riksförsäkringsanstaltens försäkringsrörelse i allmänhet för anstalten värdefullt att kunna under hand hänvända sig till ifrågavarande representanter för arbetsgivare och arbetare för erhållande av upplysningar m. m., även om detta ej varit syftet med deras tillställande.

Riksförsäkringsanstalten har ytterligare framhållit, att ersättningarna till ledamöter, rådgivare och dessas suppleanter *icke utgå av statsmedel*. Jämlikt beslut av 1924 års riksdag bestredes nämligen dessa kostnader från och med den 1 juli 1924 av riksförsäkringsanstaltens olycksfallsförsäkringsfonds medel.

Ifrågavarande *sakkunnigas* utlåtande innehåller i nu förevarande delar i huvudsak följande.

De sakkunniga hade icke anledning att draga nytta av ifrågavarande institution ur statens och det allmännas synpunkt i tvivelsmål. De sakkunniga måste anse några väsentligare förändringar icke hava ägt rum i de förutsättningar, under vilka ifrågavarande institution tillkommit. Behovet av *de finanssakkunniga ledamöterna i fondförvaltningen* syntes alltjämt förefinnas, och de sakkunniga biträdde jämväl anstaltens uppfattning, att olägenheter skulle uppstå vid en eventuell avveckling av finanssakkunniginstitutet. Ej heller beträffande arvodet till riksförsäkringsanstaltens sakkunniga hade fullmäktigsakkunniga ansett sig böra förorda någon ändring. Vad beträffar *rådgivarna* hava de sakkunniga funnit det icke vara påkallat, att arbetsgivarna hade en representant för att delta i och övervaka förvaltningen av denna fond av den anledningen, att fonden hopsamlats genom arbetsgivarnas försäkringsavgifter. Tillräckliga garantier i detta avseende funnes i placeringsbestämmelserna i reglementet för fondförvaltningen. Ej heller syntes hänsyn till de försäkrades intresse av att fonden förvaltades, så att trygghet funnes för utgående av livräntor och andra ersättningar, kräva en arbetarnas representant i fondförvaltningen; detta intresse skyddades av lagstiftning utan samband med fondförvaltningen. Utlämnande av lån till företag, som vore ägnade att i olycksfallsförsäkringens intresse förebygga förlust eller nedsättning av arbetsförmågan eller att höja arbetsförmågan hos de försäkrade, samt förvärv av fastigheter för användning till sådant ändamål hade förekommit i synnerligen ringa omfattning, och utlämnande av lån till näringsidkare hade icke skett till något mera betydande belopp. De sakkunniga vore därför övertygade om att nytta ur statens och det allmännas synpunkt av ifrågavarande institution ej varit stor, såvitt detta kunde bedömas av det arbete, som enligt tillgängliga uppgifter utförts av rådgivarna. De sakkunniga hade därför kommit till den uppfattningen, att något verkligt behov av denna institution icke vidare föreläge. Inom fondförvaltningen kunde näringsidkarnas synpunkter framföras av de finanssakkunniga ledamöterna och de med olycksfallsförsäkringen förenade sociala önskemålen genom anstaltens representanter i förvaltningen.

De sakkunniga hava därför föreslagit indragning av anstaltens rådgivare. Emellertid hava de sakkunniga ansett lämpligt, att, därest rådgivarna i enlighet med de sakkunnigas förslag indroges, fondförvaltningen förstärktes med en på det sociala området förfaren person, som i allo finge intaga samma

ställning som de nuvarande ledamöterna i fondförvaltningen. Härutinnan har anförts följande:

Den nye ledamoten borde förordnas av Konungen och vid fondförvaltningen icke blott äga deltaga i överläggningarna utan även, i motsats till de nuvarande rådgivarna, hava rösträtt i fondförvaltningsfrågorna och därmed ikläda sig ansvaret för fondens ändamålsenliga förvaltning. Genom en sådan förändring skulle ifrågasvarande fondförvaltning vinna en sammansättning av likartad beskaffenhet som fullmäktige för pensionsförsäkringsfonden, bland vilka även funnes en representant för de allmänt sociala intressena. Då den nye ledamoten i avseende å arbetsuppgifter och ansvar skulle intaga samma ställning som de finanssakkunniga ledamöterna, borde — med beaktande jämväl av de kvalifikationer, som borde ställas på den sociala ledamoten — hans arvode sättas till 1,500 kronor för år. Givetvis borde särskild suppleant för denne ledamot förordnas. — Vid bifall till vad de sakkunniga sålunda föreslagit skulle en årlig kostnadsbesparing av 500 kronor beträffande arvoden vid förevarande förvaltning uppkomma.

Statskontoret har i avgivet yttrande beträffande sakkunnigbetänkandet i nu förevarande hänseende anført, att de skäl, som de sakkunniga anført för indragningen av rådgivarna, med samma fog syntes kunna åberopas mot den föreslagna utvidgningen av antalet beslutande ledamöter. I de väl ganska sällan förekommande fall, där vid medelsplaceringar särskild hänsyn borde tagas till sociala synpunkter, syntes man kunna utgå från att dessa synpunkter vunne tillbörligt beaktande även med nu föreskriven sammansättning av anstalten vid behandling av fondärenden. Statskontoret måste därför anse det obehövt med den föreslagna utökningen av antalet särskilda ledamöter, vilken utökning dock skulle medföra en del kostnader.

Sedan *riksförsäkringsanstalten* anmodats att inkomma med förslag till de ändringar i fondförvaltningsreglementet, som finge anses bliva en följd av eventuellt genomförande av de sakkunnigas förslag, har anstalten i skrivelse den 11 december 1926 uttalat, att enligt anstaltens mening den nuvarande sammansättningen av anstalten vid behandling av fondförvaltningsfrågor vore att föredraga framför den, som skulle föranledas av de sakkunnigas förslag. Det syntes anstalten lämpligt, att de arbetsgivare, som hade försäkring i anstalten, och de i anstalten försäkrade arbetarna liksom nu hade var sin representant, som, ehuru utan beslutanderätt, ägde deltaga i och övervaka förvaltningen av nämnda fond samt därvid framföra sina synpunkter. I varje fall syntes det riks-försäkringsanstalten icke erforderligt att anstalten vid behandlingen av dessa frågor skulle i enlighet med de sakkunnigas förslag förstärkas med en på det sociala området förfaren särskild ledamot. Något behov av ökning av antalet i beslutet deltagande ledamöter föreläge nämligen enligt anstaltens uppfattning icke.

Redan vid behandlingen förut denna dag av frågan om anslag till riks-försäkringsanstalten har jag tillkännagivit såsom min uppfattning, att de s. k. rådgivarna hos riks-försäkringsanstalten böra i enlighet med de sakkunnigas förslag indragas från och med den 1 juli 1927. Lika med de sakkunniga anser jag nämligen, att med hänsyn till det ringa antalet av de fall, då det vid behandling av fondplaceringsfrågor kan vara av betydelse att representanter för arbetsgivare och arbetare hava tillfälle att framlägga sina synpunkter, tillräcklig anledning icke finnes för att bibehålla nyssnämnda institution. Då vidare den nuvarande sammansättningen av riks-försäkringsanstalten

Departements-
chefen.

vid fattande av beslut i fondförvaltningsfrågor får anses innebära tillräcklig garanti för att de mera allmänna sociala synpunkterna bliva vederbörligen beaktade, kan jag icke finna behov föreligga av tillsättande av en ny särskild ledamot med huvudsaklig uppgift att förfäktat dessa synpunkter. I enlighet med vad statskontoret och, alternativt, även riksförsäkringsanstalten förordnat föreslår jag alltså, att antalet särskilda ledamöter, oaktat indragningen av rådgivarna, bibehålles vid två.

Enligt detta mitt förslag skulle alltså den enda ändringen i grunderna för fondförvaltningen bliva, att vad där stadgas om berörda rådgivare och om suppleanter för dem skulle uteslutas.

Såsom förut erinrats, åtnjuter vardera av rådgivarna för närvarande ett arvode av 1,000 kronor om året. Av mitt förslag skulle alltså följa, att kostnaderna för fondförvaltningen skulle minskas med 2,000 kronor årligen. Enligt brev den 20 juni 1924 har Kungl. Maj:t i överensstämmelse med riksdagens beslut förordnat, att av den i 19 § av lagen om försäkring för olycksfall i arbete omförmälda fonds medel skulle från och med budgetåret 1924—1925 efter ingången av juli månad för varje budgetår till riksförsäkringsanstalten utbetalas visst belopp såsom ersättning till statsverket för anstaltens bestyr med förvaltningen av dess fonder. Detta belopp, som hittills utgått med 18,500 kronor för varje budgetår, skulle i överensstämmelse med det anförda från och med nästa budgetår kunna minskas till 16,500 kronor. Hänsyn härtill har tagits i den i statsverkspropositionen framlagda beräkningen av extra stat för riksförsäkringsanstalten för budgetåret 1927—1928.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen besluta

dels att grunderna för förvaltningen av den i 19 § av lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete omförmälda fond skola från och med den 1 juli 1927 ändras på sätt jag i det föregående förordnat;

dels ock att det belopp, varmed från den i 19 § av lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete omförmälda fond ersättning skall utgå för kostnaderna för fondens förvaltning, skall från och med budgetåret 1927—1928 tills vidare utgöra 16,500 kronor för budgetår.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Maj:t Konungen bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Conr. Falkenberg.